

Yhteenveto

“Tie helvettiin on kivetty hyvillä aikomuksilla”

1. Sipilän hallituksen kärkihankkeena on nopeuttaa korkeakouluopintoja ja siirtymistä työelämään. Tätä haastetta ministeri Sanni Grahn-Laasonen (G-L) on ryhtynyt ratkaisemaan opiskelijavalintauudistuksella, vaikka se on vain vähäinen osa koko koulutusputkea esikouluopetuksesta aina ensimmäiseen työpaikkaan.
2. G-L on asettanut kolme työryhmää: a) pääsykoeuudistus, b) ylioppilaskirjoitusten uudistaminen ja vastikään c) ammattikoulutuksen jatko-opiskelun uudistaminen. Muita työryhmiä ei ole asetettu.
3. Ensi alkuun saattaa vaikuttaa hyvältä, että ylioppilastutkinto “riittäisi” karsinnaksi kolmannen asteen opintoihin. Uudistus saisi kuitenkin aikaan suuren määrän ongelmia.
4. Virkamiehet ja poliitikot pitävät pääsykokeita kuormittavina, vaikka lukiolaiset itse ovat toista mieltä. Lukiolaisten mielestä valintakoe on parempi tapa valita opiskelijat korkeakouluhin kuin ylioppilaskirjoitukset. (ks. Lukiolaistutkimus, liite 1).
5. Opiskelijavalintatyöryhmä (kts. OKM:n työryhmän raportti, liite 2) esittää lopputulemanaan, että YO-koe olisi pääasiallinen valintakriteeri korkea-asteelle.
6. Korkeakoulujen autonomia on pelkkää juhlapuhetta: OKM on “sopinut” korkeakoulujen tulosneuvotteluissa keväällä 2016 - puoli vuotta ennen työryhmän työn päättymistä ja johtopäätöksiä - että korkeakoulut ottavat vuoteen 2018 mennessä käyttöön opiskelijavalinnan, joka ei edellytä hakijalta pitkä valmistautumista.
7. OKM kaventaa tosiasiallisesti tulosohtauksellaan korkeakoulujen autonomiaa. Tämä on mahdollista siksi, että korkeakoulut neuvottelevat kukin erikseen OKM:n kanssa. OKM “kilpailuttaa” eri korkeakouluja keskenään ja vie tahtonsa läpi. Korkeakoulut eivät ole ymmärtäneet/halunneet ymmärtää, että erikseen neuvotellen neuvottelutasapainoa ei synny.
8. Lukio on yleissivistävä ja eri tiedekunnat erikoissivistäviä. Monissa yhteyksissä on tullut esille, että OKM:n ja virkamiesten suuri harmituksen syy on se, että nivelvaiheen koulutus (=valmennuskurssit) eivät ole heidän disponointivallassaan.
9. Hallituksen periaatepäätöksen vastaisesti opiskelijavalintatyöryhmä ei tee mitään tutkimustietoon perustuvaa vaikuttavuusarviointia siitä, kuinka opiskelijavalinnan uudistaminen vaikuttaisi lukiokoulutukseen ja kansalaisten käyttäytymiseen.
10. On hyvin oletettavaa, että uudistuksella luotaisiin Japanin kaltainen eliittilukioiden järjestelmä. Eliittilukioita syntyy kaikkiin suuriin alueellisiin keskuksiin kautta maan. Pienet lukiot, sijaitsivatpa ne sitten taajamissa tai maaseudulla, jäävät jyrän alle. Oppilaiden vanhemmat - päätöksentekijöinä - pyrkivät laittamaan lapsensa alueen parhaimpiin lukioihin, vaikka ne sijaitsisivat kaukanakin kotoa.

11. Lukion opiskeluaajat venyvät 4:ään vuoteen, sillä lukiolaiset vanhempineen haluavat mahdollisimman hyvät yo-todistukset saadakseen korkeakoulupaikan.
12. Optimoimalla kirjoitukset esim. syksyyn saavutetaan paremmat arvosanat (Gaussin käyrä edelleen käytössä).
13. Korkeakoulujen tiedekunnille ei kelpaa pelkkä yo-koe. Tiedekuntien tulee mitata soveltuvuutta, motivaatiota, työkuultuuria, painotuksia ja oppialan perussisältöä. Laatu on kriteeri, jolla korkeakouluja mitataan.
14. Yo-koe mittaa vain yleissivistävän lukion oppisisällön omaksumista.
15. Yo-koe ei sovellu mittaamaan sosiaalisia tai ilmaisukyvyllisiä taitoja.
16. Tasa-arvoa kavennetaan monelta kannalta:
 - Tosiasiallisesti lukion aineyhdistelmä-valinta on merkittävin jatko-opiskelujen kriteeri. Sen päätöksen tekee juridisesti 15-vuotiaan peruskoulunsa päättävän ja lukioon pyrkivän yksilön vanhemmat, ei 18-vuotias yo-kirjoitukset läpäissyt täysi-ikäinen Suomen kansalainen.
 - Alueellinen ongelma on todellinen: pienet lukiot eivät kykene tarjoamaan kaikkia lukiokursseja ja oppiaineita (esim. fysiikka ja kemia tai harvinaisemmat kielet). Parhaat opiskelijat ja varakkaimpien vanhempien jälkikasvu hakeutuvat suuriin keskuslukioihin, joista kehittyy eliittilukioiden verkosto.
 - Lukiot eivät tule saamaan tehtävien lisääntymisen takia lisää resursseja.
 - Tyttöjen ja poikien sukupuolten välinen epätasa-arvo, joka nykyisin on vallalla peruskoulussa ja lukiossa, siirtyy kolmannelle asteelle, mikäli valintakokeiden merkitystä vähennetään. (kts. PISA-tutkimus 06.12.2016, liite 4). Tytöt kehittyvät aiemmin ja pojat myöhemmin.
 - Ammattikoulujen ja ammattikorkeakoulujen jatko-opiskelumahdollisuuksista tulee ns. umpiperä, mikäli toimikunnan esityksen mukaisesti kolmannelle asteelle vaaditaan jatkossa yo-kokeen suorittamista kokonaan tai osittain.
18. Valmennuskurssit auttavat monia sellaisia opiskelijoita saamaan korkeakoulupaikan, joilla lukiomenestys on kehnempi. Valmennuskurssijärjestäjät myöntävät stipendejä vähävaraisille pyrkijöille osallistua valmennuskursseille. Joka vuosi stipendejä jää käyttämättä yli 100.000 eurolla.
19. Kursseja järjestävät sekä yksityiset että yleishyödylliset tahot. Toiminta on vapaata ja vaatii laatua, pitkäjänteisyyttä ja kannattavuutta. Kilpailu tällä sektorilla toimii. Osallistuminen on täysin vapaaehtoista.
20. Opintojen loppuunsaattamisen nopeuttamiseen on paljon tehokkaita keinoja, johon OKM ei ole millään suuremmalla painoarvolla halunnut puuttua (kts. liite 5).